

lēska en la fase tardana del franconià central antic («altmittelfränkisch») de les glosses de Trêveris (Holt-hausen, *Altsächs. Et. Wb.*). I una glossa «*līsca*: sniede» (doncs, 'tallada, llesca?') es troba en un glossari alemany del S. XIII.

Les formes germàniques oscil·len entre *ê*, *i* i *û*, a França *o*, *ï* i *î*. La conclusió que treu Wartburg d'aquesta vacil·lació, inexplicable tant pel germànic com pel romànic, és que aquest mot deu ser pre-germànic i pre-romà (*Festschrift Jud*, 336-8 i mapa 6). En efecte, per més que ja el trobem en glosses alemanyes des del S. VIII (Kluge, *ARom.* VI, 235-6; *Etym. Wb. d. dt. Spr.*, s. v. *liesch*), no hi ha raons positives per creure que sigui més antic en alemany que en les llengües romàniques. Convé comparar amb el tipus sinònim *šESCA/sĪSĀCA* (V. ací *SĪSĀCA*), que pot tenir alguna cosa en comú amb el nostre o haver influït en la vacil·lació vocàlica.

A la Península Ibèrica, fora del basc, no trobem l'acc. que se suposa primitiva 'carritx'; però com que aquesta coexisteix amb la de 'llesca', 'estella' i afins, en tots els altres idiomes, és ben legítima, des del punt de vista geogràfic, la identificació entre els dos mots (a desgrat dels dubtes de Gamillscheg, que la nega en *Rom. Germ.* II, 149, després d'haver-la admesa en I, 371): el fet que el mot com a nom de la planta es trobi en basc ens garanteix que també amb aquest valor fou hispànic, i que és només la concurrència victoriosa del sinònim *sīsca* el que després el va eliminar en les llengües romàniques de la Península.

El vocalisme *a* del portuguès i el lleonès no es troba en les altres llengües (no sabem si és això en Dante), però no ens ha d'estranyar aquesta nova variant, quan en altres bandes es troben totes les altres possibilitats vocàliques.

En tot cas l'aspecte semàntic no ens ha de suscitar escrúpols, car les fulles planes, fines i tallants del càrritx es presten bé, com observa Bloch, a la comparació; es prestaria a objeccions el fet que els canyissos o càrritx no són una planta tan generalment coneguda que puguem declarar òbvia la comparació; però tampoc això no em sembla decisiu, car l'aplicació a fulles tallants, esquerdills, arestes fines, l'hem vista una mica pertot en el nom comú no botànic: en la topografia menorquina i del Migjorn valencià, en l'occità d'Auvinyó i del Bearn, en mossàrab, en el *lasca* portuguès, cubà, mexicà, i al capdavant la làmina de metall tallant dels dos documents més antics del mot en romànic també ens hi acosta molt.

L'haver arribat a la identificació del nom comú amb el nom de planta és ja, ben mirat, una etimologia, i segurament la conclusió més prudent és acontentar-se'n i no voler passar d'aquí. Solament amb les més grans reserves gosaria suggerir quelcom més. Hi ha un lituà *lāiškas* m. amb el sentit de 'full', més aviat que 'fulla', però el fet de no saber-li parentela en altres llengües indoeuropees fa que en lloc de suggerir una hipòtesi sorotàptica (i sense descartar del tot aquesta via) demanem als especialistes que ho estudiïn millor, amb vistes sobretot a trobar-hi un membre més del grup

pre-romà en què es pensa.

Potser convé preguntar-se si es podria pensar que el nostre tipus *LEŠKA* o *LĪSĀCA* resulti d'una reducció del cèltic **VLĪSĀCA* 'vara, vareta, bastonet' (irl. ant. *flesc* id.), per al qual veg. *FLETXA*: la reducció del grup inicial, inusitat en romànic, i el pas de 'vareta' per una banda a 'canyís' i per l'altra a 'estella' (> 'llesca'), no presentarien gran dificultat; si vaig bé en el *DECH* (LERCHA) en suggerir que el gall. *lercha* 'penca de cansalada', 'bocí menyspreable de qualsevol cosa', «junquillo con que se ensartan aves o peces muertos» (usat també un cop per Cervantes) surti d'un **LĪSKĀLA* derivat d'aquest **LĪSĀCA* (cf. el citat friülà *lèscole*), amb el canvi natural de *sch* en *rch* (com en *murcho* < *mústiō*), això reforçaria més aquella teoria etimològica. Llavors, però, faltaria explicar les variacions vocàliques: hauríem d'atribuir-ho a influència o encreuament de mots sinònims, com ara el concurrent *SĪSĀCA*: val a dir que aquest no bastaria per a la variant en *á* ni en *û*. I tot plegat, per més animadora que sigui la bona base cèltica i celto-romànica d'aqueixos *(*v*)*LĪSĀCA* i **LĪSKĀLA*, sempre ens deixaria en roda, situació agreujada per la desconfiança que inspira la variació vocàlica.

En tot cas ens hem de negar a seguir la via que proposa JHubschmid, en el seu article posterior, *ZCPb.* XXIV (1953), 81-90, útil només pels materials que aporta, interessants però no gaire il·luminadors. Quant a la seva «explicació» aborigen, no és una vera etimologia sinó un cadafal de primparades hipòtesis sense suport.

Com ja se li ha retret sovint, el seu procedir, en analitzar **LĪSĀCA*/**LĪSĀCA* com a **LEĪ-SĀ-Ā*, suposar després que aquest vingui de **EĪEĪ-SĀ-Ā*, i descompondre'l encara en **EL-EĪ-SĀ-Ā* admetent una arrel indoeuropea *EL-* mancada de tota comprovació, obeeix a un sistema que permetria etimologitzar qualsevol mot en qualsevol sentit que es desitgi, i per tant és incapaç de demostrar absolutament res. Suposa després que al costat de **EL-EĪ-* vagi existir una arrel paral·lela **EL-EU-* (emblemàtica que fa fort!), d'on aqueix Menagius novissimus vol extraure un **LEU-SĀ-Ā* alternant amb **LŪSĀCA*: d'aquest, el b-al. mj. *luch* etc.; de **LEUSĀCA* vindria l'a-al. mj. *liesche* (p. 82) i alguna altra forma germànica (b-al. ant. *lius* 'alga' i diversos noms de lloc, de sentit enterament ignot que res no deuen tenir a veure amb això). «Mais il faut avouer aussi, / qu'en venant de là jusqu'ici, / ils ont bien changé sur la route!»

Sembla que algun germanista hauria d'examinar curiosament aquesta interpretació fonètica de l'a-al. mj. *liesche* (no seria forma dialectal amb *ie = i?*, i resten altres possibilitats); car la fonètica germànica del nostre romanista ens inspira ben poca confiança, majorment quan en romànic es permet interpretacions tan inadmissibles fonèticament com suposar que el cat. *sīsca*, cast. i arag. *jīsca*, surti de **šESCA* (pp. 87-88), igualant-ho a cast. *víspera* de *vĒSPĒRAS*. Però és elemental que aquest canvi és enterament estrany al català i fins a l'aragonès!⁸

Resulta més clar que mai que l'alternança *LEŠCA*/*LĪSĀCA*/*LOSĀCA*/*LŪSĀCA*/*LĀSĀCA* és inexplicable per l'indo-